

ՎԱՐԴԱՎԱՌ

ՊԱՅԾԱՌԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆ ՄԵՐ ՏԻՐՈՉ ՀԻՍՈՒՍ ՔՐԻՍՏՈՍԻ

«Տե՛ր, լավ է, որ մենք այստեղ ենք...» (Մատթ. 17:4):

Հիսուսի Պայծառակերպությունը Հայաստանյայց Առաքելական Եկեղեցու հինգ Տաղավարներից մեկն է:

Ավետարանը մեզ պատմում է Հիսուսի Պայծառակերպության մասին Իր երեք Առաքյալների՝ Պետրոսի, Հակոբոսի ու Հովհաննեսի ներկայությամբ, երբ աղոթքի պահին Թաբոր լեռան վրա Նա հանկարծ սկսում է հրաշալի մի տեսիլք ունենալ: «Նրա դեմքը փայլեց ինչպես արեգակը. և նրա զգեստները դարձան սպիտակ ինչպես լույսը: Եվ ահա նրանց երևացին Մովսեսն ու Եղիան, որ խոսում էին նրա հետ: Պետրոսը պատասխան տվեց և ասաց Հիսուսին. «Տե՛ր, լավ է, որ մենք այստեղ ենք. եթե կամենաս, երեք տաղավարներ շինենք, մեկը՝ քեզ համար, մեկը՝ Մովսեսի, մեկն էլ՝ Եղիայի»: Եվ մինչ նա դեռ խոսում էր, ահա մի լուսավոր ամպ նրանց վրա հովանի եղավ. ամպից մի ձայն եկավ ու ասաց. «Դա՛ է իմ սիրելի Որդին, որին հավանեցի, դրա՛ն լսեցեք»: Երբ աշակերտները այս լսեցին, իրենց երեսի վրա ընկան ու սաստիկ վախեցան. Եվ Հիսուս մոտենարով, դիպավ նրանց ու ասաց. «Ոտքի՛ ելեք և մի՛ վախեցեք»: Նրանք աչքները բարձրացրին և Հիսուսից բացի ոչ ոքի չտեսան» (Մատթ. 17:2-8):

Հիսուսի Պայծառակերպությունը Նրա աստվածային լուսեղեն Հոգու հայտնությունն էր:

«Աշխարհում մշտական ուրախություն չկա», - ասում է մեզ սովորական կյանքի փորձը. «Չկա ոչ մի երջանկություն», - ասում են մի շարք հոռետես մարդիկ, ըստ նրանց՝ «դառն ու ողորմելի է նրա վիճակը, որովհետև իր ամբողջ կյանքի ընթացքում մարդը չունի այնպիսի մի բոպե, որին հնարավոր լիներ ասելու՝ կանգ առ, բավական է շարժվես, առաջ մի՛ գնա»:

Երուսաղեմի Պատրիարք երջանկահիշատակ Թորգոմ Գուշակյանը ասում է.

«Ահա Հիսուսի հավիտենական օրինակը, որ Թաբորի բարձունքն կավանդի մեզի:

Մովսես և Եղիա. - օրենքն ու նախանձախնդրությունը. արդարությունը և համոզումին քաջությունը: Որպեսզի գաղափարական գործիչ մը կարենա ընթանալ դեպի իր կոչումին վախճանը, պետք է, որ ունենա այդ երկուքեն. պետք է, որ արդարությունը ուղղե իր քայլերը և անկեղծությունը թռիչք տա իր հոգվույն... Կյանքին մեջ երկու բան կա գեղեցիկ. աստեղագարդ երկինքը՝ մեր գլխուն վերև ու բարոյական օրենքը՝ մեր ներսիդին... Բայց ոչ արդարության սերը և ո՛չ օրենքին հարգանքը պիտի շարժին ոչինչ, եթե բան մը՝ բարոյական ուրիշ գորություն մը չփոխանակեր պանոնք կյանքի: Այդ գորությունն է անկեղծությունը, համոզումին քաջությունը...» (Ամբողջ Երկեր, Թորգոմ Պատրիարք Գուշակյան, «Ե. Բարոյներ», Երուսաղեմ, 1940, էջ 128-129):

Չարմանալի է Պայծառակերպության պատմությունը, քանի որ նա իր առանձնահատուկ տեղն ունի ավետարանական հայտնության մեջ: Թեև մեր Փրկչի ամբողջ կյանքը հրաշքների մի բազմախորհուրդ հյուսվածք է, բայց այս փոքրիկ դեպքը առանձնապես հրաշալի ու խորհրդավոր նշանա-

կուրծուն ունի. կարծես նա կատարվում է երկնքի ու երկրի մեջտեղում և մարդկանց աչքի առաջ դեպի անմահության լուսեղեն կայանը գնալու մի փոքրիկ անցք է բացում:

Պայծառակերպության դեպքից մի քանի օր առաջ Պետրոս Առաքյալը վկայել էր, թե իրենց Վարդապետը Քրիստոսն է, խոստացյալ Մեսիան: Այդ բռնակցի արդեն իսկ դրված էր Հիսուսի Եկեղեցու հիմքը: Սակայն այդ Սուրբ Հաստատությունը, այսինքն՝ Եկեղեցին, կարելի էր կառուցել միայն ու միայն Աստվածային Անմահ Գառան՝ Հիսուս Քրիստոսի և անթիվ քրիստոնյա նահատակների անարատ արյունով:

Դժբախտաբար մարդիկ հեշտության ու քմահաճ բախտին անձնատուր լինելու հիվանդությամբ տարված, դատարկ օդի մեջ ձգտում են դեպի վեր թռչել և գլորվում են անդունդը. մինչդեռ Փրկիչը երկրորդ անգամ ևս փորձությանը հաղթելով, սովորեցնում է մեզ հանձն առնել չարչարանքն ու խաչը, ուրանալ *«ես»-ը*, մինչև գերեզման խոնարհվել և իջնել ու այդպես միայն գտնել այն ճանապարհը, որն իրապես տանում է դեպի երջանկություն: Որպեսզի դեպի Գողգոթա բացվող մոայլ տեսարանը չհուսահատեցնի Հիսուսի աշակերտներին (*այսինքն՝ Իր մատնությունը, չարչարանքները, արհամարհանքն ու անարգանքը և խաչելությունը*), Փրկիչը բացում է Թաբոթ լեռան վրա մի ծալքն այն վարագույրի, որը մարդու աչքից ծածկում է երկնքի սրբությունները և թույլ տալիս նրանց մի կարճ հայացք նետելու դեպի այն աշխարհը, որտեղից Ինքն էր եկել և, ուր որ պիտի գնային Իրեն ճշմարիտ հետևողները:

Իբրև հայ քրիստոնյաներ, մենք էլ ապրելով այս երկրային կյանքում Հիսուսի հետ, Պետրոս Առաքյալի նման կարող ենք բացականչել *«Տեր, լավ է, որ մենք այստեղ ենք»*, Իսկ Պողոս Առաքյալի նման ավելի լավ կհամարեինք, *«Ցանկանալ, բարձրանալ և Քրիստոսի հետ լինել»*: Բայց և իբրև քրիստոնյա մենք սովորում ենք նույն Պողոս Առաքյալից, թե՛ *«այս երկրավոր կյանքում մնալն էլ կարևոր է»*: Հրաշքով գուցե հնարավոր լինի միանգամից լեռներ շրջել, գետեր կանգնեցնել, բայց անհնարին է հանկարծակի, թեկուզ և հրաշքով պարզ մի մարդուց բարոյական բարձր անձնավորություն դաստիարակել, դրա համար հարատև ու տքնազան աշխատանք է պետք աշխարհի և մարմնական ցանկությունների դեմ:

Հետաքրքիրն այն էր, որ Հիսուս աղոթելուց հետո էր, որ այլակերպավեց: Երբ աղոթում ենք, զգում ենք ու ապրում Նրա ներկայությունը: Աղոթքը Երկնքի արքայության բանալին է, որը բացում է մեր մեղավոր հոգու փականքները և առողջություն, բժշկություն ու փրկություն պարգևում մեզ:

Այս պատմությունը Հիսուսի կյանքից վերցված մի պատկեր է, ուր նա աղոթում է ու մեզ սովորեցնում միշտ աղոթել: Եթե մեր Տերը իբրև Աստվածորդին պետք ուներ աղոթքի ու զգում էր նրա կարևորությունը, ուրեմն, մենք մեղավոր մարդիկս, որ այնքան տկար ենք ու թույլ և շատ հաճախ, իմանալով կամ առանց իմանալու, բազում սխալներ ենք գործում, ինչքա՞ն պետք ունենք աղոթքի: Հիսուս մեր աղոթքի ուսուցիչն է: Ի՞նչ էր Նրա ամբողջ կյանքը, Նրա գործը, եթե ոչ Հայր Աստծուն նվիրված մի աղոթք:

«...Ու իր անձին և գործին, իր դերին և պաշտոնին վրա աղոթասուղյ խոկումի այդ պահուն, իր աշակերտները կոեսնեն զԻնքը փառավորված աստվածային մեծ

վայելչությամբ. վասնզի չկա մարդկային հոգիին մեջ զինքը ստուգապես բարձրացնող բան մը՝ քան պարտականության սերն ու կամքը, որ իր կատարելության կհասցնե, կամ, կրոնական բացատրությամբ, կպայծառակերպե մարդը» (Ամբողջ Երկեր, Թորգոմ Պատրիարք Գուշակյան, «Ե. Քարոզներ», Երուսաղեմ, 1940, էջ 130):

Պայծառակերպություն կամ Այլակերպություն - այս երկու բառերն էլ բացատրում են Ավետարանի ոգին: Քրիստոնյա հավատացյալը Սուրբ Ավետարանի գիտությամբ դրականապես փոխում է իր կյանքը: Հիսուս Իր երիտասարդ կյանքը զոհեց մարդկանց հոգիների փրկության համար: Մի մոռացեք, որ նա ընդամենը 33 տարեկան էր, երբ խաչ բարձրացավ: Այսօր մարդկային կյանքը Հիսուսի սիրո վարդապետությամբ պետք ունի անդադար նորոգվելու: Այնպես ինչպես թթվածինը մաքրում է մեր թոքերը լարված մի մեքենայի նման, այնպես էլ մարդկային աշխարհը պետք ունի միջոտ նորոգվելու հոգևոր դաստիարակությամբ: Հայ Եկեղեցու պարտականությունն է այդպիսիներին հրավիրել խմելու Ավետարանի կենարար ջրից:

Պատմական այս պատկերը, իր գեղեցկությամբ ու թելադրությամբ, իր մեջ ունի հոգիները հեղաշրջելու ուժը, բավական է, որ այն ըմբռնվի իր հարապատ իմաստով: Պողոս Առաքյալն ասում է. *«Մենք հավատքը ընդունելուց հետո, Տիրոջ փառքն ենք ցոլացնում հայելու պես, որովհետև այլակերպված ու նորոգված ենք Իր նմանությամբ, բարձրանալով վեհագույն փառքի...»* (Բ. Կորնթ. 3:18):

Բացի իր կրոնական խոր նշանակությունից, Քրիստոսի Պայծառակերպությունը մեզ համար ունի նաև այլ իմաստ:

Մեր հավատքի Հայրը՝ Սուրբ Գրիգոր Լուսավորիչ իմաստությունը ունեցավ որոշ հին հեթանոսական տոները քրիստոնեացնել: Այս ձևով հայոց հեթանոսական Նավասարդյան շքեղ տոնակատարությունները, *իրար վրա ջուր սրսկելը, աղավնիներ թոցնելը և այլն*, քրիստոնեական կերպարանք ստացան:

Հայ Եկեղեցին ի տարբերություն մյուս Եկեղեցիների, Պայծառակերպության տոնին տվել է նաև *Վարդավառ* անունը: Ավանդության համաձայն Վարդավառը եղել է հեթանոսական շրջանի մեր մեծագույն տոնը՝ նվիրված Աստղիկ դիցուհուն: Այս տոնի օրը պաշտամունքի ժամանակ արձանի առջև վարդեր շաղ տալու համար, այն կոչվել է Վարդավառ: Վարդը Հունական դիցաբանության մեջ առասպելական ծագում ունի: Հերասը գողացած լինելով Ափրոդիտեի վարդեղենների տուփը, երբ հագնում է նրա մեջի պզեստները, երկրի վրա գեղեցիկ վարդեր են բուսնում:

Վարդավառը հին հայոց հոգևոր մշակույթի մի գեղեցիկ պատկերացումն է, որն իր մեջ բովանդակում է սուրբ գրական ճշմարտություն և կյանք, խոր արմատ թողնելով հայ հոգիներում փրկության նկատմամբ: Այս առթիվ Հայաստանում և Միջին Արևելքում ի հիշատակ Ջրհեղեղի, մարդիկ իրար վրա ջուր էին սրսկում և աղավնիներ թոցնում:

Այսօր, երբ աշխարհը հսկայաբայլ հաջողություններով առաջ է գնում ու մարդկային կյանքը վերածվում է շնչակաուր մի վազքի, իբրև հայ քրիստոնյաներ մենք առավել ևս պետք ունենք Աստծու պայծառակերպող լույսին: Մեզ պետք է կենդանի հավատք և մանավանդ անշահախնդիր սեր, որպեսզի կարողանանք արժանանալ գերագույն այդ վիճակին, որը կարող

է մեզ պարզեցի միմիայն մեր հոգու Թաբոր լեռը՝ Հայաստանյայց Առաքելական մեր Մայր Եկեղեցին: Ով որ մի քայլ իսկ հեռանում է մեր Սուրբ Եկեղեցու հավատքից, այդ պահից դառնում է Հիսուսի ասած մոլորյալ ոչխարը, որը դժբախտաբար ոչխարի մորթի հագած գայլերի զոհն է դառնում: Մեր Եկեղեցու հավատարիմ զավակներ, Հիսուս երկու հազար տարի առաջ արդեն իսկ զգուշացրել է մեզ հեռու մնալ ոչխարի մորթի հագած գայլի ախորժակով այդ սուտ քարոզիչներից: *Լսեցե՛ք մեր Տիրոջ հորդորը և կատարեցե՛ք:*

Մեր նշանավոր Հայրերից մեկը ասել է. *«Եթե հայ ժողովուրդը իր Եկեղեցու նշանակությունը անտեսի, կկործանի իր զգացումների շենքը»:*

Ահա շուրջ երկու հազար տարիներից ի վեր մեր Սուրբ Եկեղեցին եղել է, կա ու մնալու է այն Թաբոր լեռը, ուր բարձրացել են Հայ ոգու ու մտքի հանձարները, Մեսրոպ Մաշտոցից մինչև Կոմիտաս Վարդապետ, Վարդան Մամիկոնյանից մինչև Անդրանիկ Չորավար և մեր օրերի հերոսները: Հանձարներ, որոնք իրենց նվիրյալ ու հերոսական կյանքով տեսիլքը և երազն ունեցան Հայ ժողովրդի զավակներին առաջնորդելու դեպի ծառավ հոգիները հագեցնող լույսի աղբյուրը՝ մեր Տիրոջ Սիրո Վարդապետությունը:

Հիսուս այսօր մեզանից ամեն մեկի առջև բացում է իր կյանքի օրինակը: Առօրյա մեր հոգուերից ու անվերջ աշխատանքներից հետո, մեր բոլոր Եկեղեցիները դառնում են այն Թաբոր լեռը, ուր Աստծու ներկայությամբ, ամեն Կիրակի, հավատացյալները գնում են հաղորդվելու Նրա շնչով՝ նորոգվելու ու պայծառանալու համար, որպեսզի նոր ուժով, սիրով ու հավատքով լիցքավորված կարողանան շարունակել իրենց կյանքը:

Ուզում եմ մեջբերել երջանկահիշատակ Գարեգին Կաթողիկոս Հովսեփյանցի խոսքը. *«Հայ Եկեղեցին, ազգային տեսակետով յուր ունեցած բոլոր առավելություններուն հետ, յուր զավակներուն կրնա ցույց տալ հոգևոր փրկության ճամբան՝ Ավետարանի սկզբունքներուն համաձայն և մեր Փրկիչ Հիսուս Քրիստոսի վարդապետության հետեվանքով...: Հարգեցե՛ք դիմացինի համոզումը և Եկեղեցին, բայց պետք չէ շեղիք մեր Հայ Եկեղեցիեն ու հայ դավանութենեն: Լավ պետք է հասկընանք, որ Հայ Եկեղեցին եղած է մեր գոյության պահապանը, նա մխիթարած է մեզ, հոգվով ծնած ու դաստիարակած է մեզ, ստապած և նահատակված է մեր ժողովուրդին հետ և քամած վշտի ու տառապանքի բաժակը մինչև մրուրը»* («Հասկ», Մարտ, 1946), («Դեպի Լույս և Կյանք» Երևան, 1994, էջ 297-298):

Հիսուսի Պայծառակերպության այս տոնի օրը հետևենք մեր սիրելի Հայրապետի խորհրդին, չշեղվենք մեր Եկեղեցու դարավոր ավանդություններից, մանավանդ այս օտար ափերում չլսենք ուրիշի ձայնը, որ թվում է թե քաղցր է, բայց վստահ եղեք, որ այն չափից ավելի դառն է, քանի որ մերը չէ: Հիշենք Սուրբ Սահակ Պարթև Կաթողիկոսի հիանալի խրատը. *«Ավելի լավ է մեր հիվանդ ոչխարը, քան թե ուրիշի առողջ գայլը»:*

ՇԱՐԱԿԱՆ ՕՐՀ. ԱՁ.
«ՈՐ Ի ԼԵՐԻՆՆ ԱՅԼԱԿԵՐՊԵԱԼ»

Որ ի լերինն այլակերպեալ ցուցեր զաստուածային քո զօրութիւնդ. Կրեզ փառաւորեմք իմանալի լոյս:

Որ Վճառագայթ փառաց քոց ցուցեր արեգակնակերպ փայլմամբ
վարարածս լուսաւորեցեր. զքեզ փառաւորեմք իմանալի լոյս:

Որ ահագին տեսլեամբ վարիուցեցուցեր զքո վաշակերսան, ի թըմ-
բութիւն հրաշիցն ի սէր աստուածային փառաց քոց. զքեզ փառաւորեմք
իմանալի լոյս:

*Դու որ լեռան վրա այլակերպվելով Քո աստվածային գործությունդ ցույց տվիր.
Քեզ կփառավորենք, իմանալի լոյս:*

*Դու որ արեգակնակերպ փայլմամբ Քո փառքից ճառագայթը ցույց տալով
արարածներին լուսավորեցիր. Քեզ կփառավորենք, իմանալի լոյս:*

*Դու որ ահագին տեսիլքով վախեցրեցիր Քո աշակերտներին հրաշքի թմբիրով,
ի սեր քո աստվածային փառքի. Քեզ կփառավորենք, իմանալի լոյս:*

Պայծառակերպության այս տոնը թող մի առիթ լինի, որպեսզի նոր
ոգևորությամբ և եռանդով վերսկսենք մի նոր կյանք, ավելի սիրենք մեր
Եկեղեցին ու հավատանք նրա առաքելությանը: Ամեն: